

איש חי  
רב פעלים  
רודף צדקה וחסד  
ר'  
**משה שניצר**  
ז"ל  
ב"ר מנחם מנדל ז"ל  
תנצב"ה

# מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק  
כולל דחסידי סוכטשוב  
כולל "סנה משה"  
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל  
בית מדרש  
למגידי שיעור "דף היומי"  
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה  
החשובה רודפת  
צדקה וחסד  
מרת  
**רודה שניצר**  
ע"ה  
ב"ר מאיר ז"ל  
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 776

מסכת ביצה ז' - י"ג ♦ חלה א', ט' - ב', ג'

בס"ד, ו' ניסן תשע"ד

## השבוע בגליון

- ♦ "ביטול" יום טוב שני
- ♦ הפולמוס באיטליה
- ♦ הסוחרים מבקשים לבטל יו"ט שני בגלל הרכבתו
- ♦ סיפורו האישי של הרד"ל
- ♦ התלות של גולת ישראל בירושלים

- ♦ התרנגולת מכריעה הלכות
- ♦ תרנגולת מטילה ביצים ביום ולא בלילה
- ♦ הכרעה על אי ידיעה מתי שקיעת החמה
- ♦ "מתוך שהותרה לצורך"
- ♦ מלאכה, ומלאכת "עבודה"

### דבר העורך

#### עץ חיים היא

אם תרצו לדעת מסירות לדף היומי מהי, הסכיתו ושמעו את המעשה הבא, שח אחד מרבני בית מדרשנו.

היה זה כאשר גשמי עוז שפעו ממעל ולבית המדרש למגידי שיעור הדף היומי כנסם יהודי להתפלל תפילת ערבית.

אני רוצה לספר לכם, שח ההלך, כי גם היום לא נעדר איש משיעור דף היומי שבו אני משתתף בקביעות. ב"ה, איש לא נעדר. המשתתפים בשיעור אינם בעלי רכבים, ובכל זאת טרחו והלכו בגשם הזלעפות, ובלבד שלא להחסיר שיעור.

כאשר שמעו זאת אחד מרבני בית המדרש הוא סיפר, כי גם הוא נתקל במסגרת שיעורו במסירות נפש מופלאה ללימוד הדף היומי.

אני מספר לכם מעשה שהתרחש לפני דורות רבים, או עובדה מפליאה על יהודי המפורסם כצדיק וקדוש, שח מגיד השיעור, כי אם על יהודי בן דורנו.

**למעשה**, שנים רבות, למעלה משלשה עשורים, אני משמש כמגיד שיעור הדף היומי, ובמהלך השנים חלפו בשיעורי אנשים רבים. כמעט את כולם אני זוכר היטב, גם אם לא בשמותיהם, אך דמותם ניצבת מול עיני. יש מהם נמרצים ותוססים, שהוסיפו נופך ועניין לשיעור. היו גם מספר לומדים שהגיעו אל השיעור ובתומו יצאו כלעומת שבאו. הגה לא יצא מפייהם. באו לשמוע והלכו. אך אצל כל הלומדים, איש לפי טבעו, אפשר להבחין במשך הזמן במסירות ובהקרה למען לימוד התורה. מי כמונו יודע, פעם מצב כלכלי קשה, לעיתים מחלה של אחד ההורים, וכן הלאה, אך בשנים אלו, אני חווה בתופעה מדהימה, יחידה במינה, שכמעט אינה ניתנת לתיאור.

דף ז/א כל שתשמישו ביום

### התרנגולת מכריעה הלכות

רבי ישראל בן פתחיה איסרליין, היה מגדולי רבני אשכנז לפני כשש מאות שנה, וידוע בחיבורו תרומת הדשן.

באחד מימי הפורים, מספר תלמידו הגדול רבי יוסף בספרו לקט יושר (חלק או"ח עמוד 403 בענייני חג שבועות), הסבו בני הישיבה ובני העיר יחד עם רבם, והוא פנה אליהם ואמר: "חודו חידתי", כמנהגו מידי יום ראשון של שבועות, יום אחרון של פסח, ופורים, לכנס את תלמידיו ולחדדם בדברים.

כה דבר החידה:

**"האיך מצינו שתרנגולת פרוחה על האילן והפילה ממנו תפוח - התפוח אסור. ואם הפילה ממנה ביצה - התפוח והביצה מותרין?"**

פתרון החידה, טמון בדברי סוגייתנו.

**תרנגולת מטילה ביצים ביום ולא בלילה:** גמרתנו מביאה ברייתא הקובעת, כי תרנגולת מטילה ביצים ביום בלבד ולא בלילה. מתוך כך מחדש רב מרי בנו של רב כהנא, כי הבודק את לול התרנגולות מערב יום טוב ולא מצא בו ביצים, ולמחרת השכים קודם עלות השחר ומצא בו ביצה - רשאי לאכלה. זאת אף על פי שביצה שנולדה ביום טוב אסורה באכילה, אך מאחר שבוודאי לא הוטלה הביצה בלילה, יש לתלות שמא אתמול לא בדק היטב וכבר היתה שם הביצה שנולדה מערב יום טוב, ואף אם בדק היטב יש להסיק כי מערב יום טוב כבר הטילה התרנגולת את רוב הביצה ומשום מה הביצה שבה ונבלעה בגופה והתרנגולת פלטה אותה עם לילה. במקרה זה הביצה נחשבת כהוטלה מערב יום טוב, שהרי רובה יצא כבר מערב יום טוב.

רש"י (ד"ה אימר יצתה) מדגיש, כי אפשרות זו נדירה ביותר, אך מפני שברור לנו שתרנגולת אינה מטילה בלילה, תולים שכך אירע מעשה.

ומכאן לחידתו של בעל תרומת הדשן.

כידוע, פרי שנשר מן העץ ביום טוב, אסור באכילה, כפי שלמדנו בתחילת המסכת, שמא יבואו גם לעלות לאילן ולתלוש ממנו פירות.

### צעילוי נשמת

מרת **זיסל (סרין) רובנר** ע"ה  
בת הרה"ח ר' משה ז"ל  
נלב"ע ח' בניסן תשנ"ט  
**תנצב"ה**  
הונצחה ע"י בנה  
הר"ר **דוד רובנר** ומשפ' שיחיו - פ"ת

### צעילוי נשמת

מרת **שרה שטרנטל** ע"ה  
ב"ר נחום זאב ז"ל  
נלב"ע ו' בניסן תשמ"ח  
**תנצב"ה**  
הונצחה ע"י בנה הר"ר **ברוך מרדכי שטרנטל**  
ומשפחתו שיחיו ר"ג - מונטריאול

### צעילוי נשמת

הר"ר **שאול צבי איינהורן** ז"ל  
ב"ר חיים נפתלי ז"ל  
נלב"ע ה' בניסן תשס"א  
**תנצב"ה**  
הונצחה ע"י בניו ובני משפחותיהם שיחיו

### לעילוי נשמת

מרת **חנה שנור** ע"ה בת הר"ר חיים יעקב ז"ל  
נלב"ע י"א בניסן תשכ"ח **תנצב"ה**  
הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **אבי שנור** הי"ו ומשפ' שיחיו

נר ה' נשמת אדם





מה הדין במקרה שתרנגולת הידסה על גבי האילן בערב יום טוב, והשירה ממנו תפוח בבין השמשות, שהוא זמן ספק יום ספק לילה? כמובן שהוא אסור באכילה, מפני הספק, שמא זמן זה הוא כבר לילה ויום טוב חל. ברם, אם באותה שעה התרנגולת הטילה ביצה, הרי בכך היא מוכיחה שעדיין יום וממילא גם התפוח מותר באכילה...

החידה יפה, אך אחרונים אחדים מתקשים ביותר בפתרונה; הן לפי דבריו אפשר מעתה את ספק "בין השמשות" - יגדל כל אדם תרנגולת בביתו, ויידע על פי הטליתיה מתי יום ומתי לילה!

הפסקי תשובה (סי' ש"ו) כותב בנחרצות: "אבל פלא לאמר אשר דבר שכל חכמי ישראל קבעוה ספק לדורות יהיה אפשרי להתברר לנו על ידי מקרה קל כזה".

**בין השמשות הוא מצב של ספק:** הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל (פרי יצחק ח"ב סי' י"ח) מבאר, כי וודאי לא היתה כוונת בעל תרומת הדשן כי בכוחה של תרנגולת להכריע אם בין השמשות הוא יום או לילה, שהרי חז"ל קבעו שבין השמשות הוא מצב של ספק יום ספק לילה, ואיך תכריע התרנגולת בדבר? כלומר, לא אמרו חז"ל, איננו יודעים כיצד לנהוג בבין השמשות לפי שאנו נעדרים ידיעה על זמן זה, אלא הם קבעו, כי בין השמשות הוא מצב שאי אפשר להכריע אם הוא יום או לילה.

**הכרעה על אי ידיעה מתי שקיעת החמה:** לדעתו, חידתו של התרומת הדשן נסובה על יום מעונן, שמחמת העננים אין אפשרות לדעת מתי שקיעת החמה. אין מדובר, איפוא, על הכרעת ספק "בין השמשות" שחז"ל קבעו כי אי אפשר להכריעו, אלא על מקום שמחמת סיבה מסויימת אי אפשר לדעת מתי שקיעת החמה באותו יום. במקרה זה אפשר להכריע את חוסר הידיעה על פי הטלת הביצה ולקבוע, כי מאחר שרוב התרנגולות מטילות ביום, הרי לנו כי עדיין לא שקעה חמה [כמבואר בגמרא, אם יש זכר סמוך לתרנגולת, לעולם אינה מטילה בלילה. אם אין זכר, רוב הטליתיה ביום, אך יתכן שתטיל בלילה. במקרה בו עוסק התרומת הדשן, גם ביצה של תרנגולת שאינה ליד זכר מותר לאכול ביום טוב שערבו היה מעונן, מפני שאפשר לסמוך על הרוב המטילות ביום והטלתה מהווה הוכחה שעדיין לא שקעה חמה, וע"ש עוד בפרטי הלכה זון].

דף יב/א מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך

### "מתוך שהותרה לצורך"

כלל מיוחד בדיני יום טוב קיבלו חז"ל בתורה שבעל-פה (משנה ברורה סימן תקי"ח ס"ק א'): "מתוך שהותרה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך". היינו: ביום טוב אין לעשות מלאכות, כי אם מלאכות הנדרשות לצורך "אוכל נפש", אך אותן מלאכות שהותרו לצורך בישול אוכל עבור יום טוב, הותרו גם לצורך שאינו מאכל. וכגון, מתוך שהותר ביום טוב להעביר דברי מאכל ברשות הרבים לצורך אכילתם, כך הותר להעביר חפצים שונים שאדם זקוק להם ביום טוב, אף על פי שאינם "אוכל נפש".

מה טעם?

ובכן, אנו מכירים כלל דומה, אותו נלמד בע"ה בין היתר במסכת יבמות (ב/ז): "הואיל ואשתרי - אשתרי" - הואיל והותר - הותר.

כלל זה קובע, כי לאחר שהותר איסור לעשות מעשה מסויים, אזי גם איסורים נוספים שהיו כרוכים בעשיית אותו מעשה הותרו. וכגון, מצורע, שלמרות טומאתו התירה לו התורה ביום השמיני להטהרות להכניס את בהונותיו למחנה שכינה [השטח הפנימי בבית המקדש, שהוא מעזרת ישראל ואילך]. הואיל ואיסור טומאת צרעתו הותר, הותרו אף טומאות נוספות הרובצות על מצורע זה, שכן, "הואיל ואשתרי - אשתרי".

ברם, ברור, כי קיים הבדל בולט בין כללים אלה, ואין הם יונקים את לשדם ממקור אחד.

הכלל "הואיל ואשתרי אשתרי" נאמר במקרה שקיימת סיבה שמחמתה הותר איסור מסויים, כגון, מצורע הזקוק להיכנס להר הבית כדי להקריב את קרבנותיו ומפני כך הותר איסור צרעתו המונע ממנו להיכנס. אזי קובע הכלל, כי מפני שהוא זקוק להיכנס, הותר גם איסור נוסף המונע ממנו להיכנס להר הבית. כלומר, אותה סיבה שהסירה את האיסור הראשון, היא זו המסירה את האיסור השני.

עיון קל במקרה המובא בסוגייתנו מבהיר, כי את הכלל "מתוך שהותרה לצורך - הותרה שלא לצורך", לא ניתן לנמק בסברה הנזכרת, שכן, כאשר מעבירים דבר מאכל ברשות הרבים, קיימת סיבה להתיר את העברתו, שהרי זקוקים לאכלו ויש בכך משום "אוכל נפש", אך אין זה מהווה סיבה להתיר להעביר גם חפצים אחרים שאינם "אוכל נפש" [עם זאת ראוי לציין, כי בעל אמרי משה כותב בחיבורו מלאכת יום טוב, אות ה', כי הכלל הנאמר בסוגייתנו הוא "כעין" הכלל הואיל ואשתרי אשתרי. וצ"ע].

ר' עזריאל [שם בדוי, כמובן]. יהודי שפרש מעבודתו לפני שנים רבות, משתתף בשיעור הדף היומי שאני מוסר זה למעלה מעשר שנים. מטבעו, ר' עזריאל הוא אדם נוה לבריות, אהוב למעלה ונחמד למטה. בשל כך, חשנו הרגשה איזמה ונוראה כאשר ר' עזריאל בכבודו ובעצמו שח לנו יום אחד, כלאחר יד, שהמחלה מקננת בגופו בעצמה רבה. "הרופא אמר שהוא מעריך את תוחלת החיים בשלשה חודשים בערך".

ההלם שאחז בנו לא ניתן לתיאור. כל אחד מבין את הסיטואציה המחרידה שנקלענו אליה. לשבת מול אדם שמספר כי לדברי הרופאים יש לו זכות לקום בבוקר עוד תשעים פעם בלבד.

אבל מי שהפיח את רוחנו היה דווקא ר' עזריאל, שניגש אל המיחם המוצב בעזרת הנשים, וכמנהגו בכל יום יצק מים רותחים לכוס זכוכית גדולה, חלט עלי תה ריחניים, והגיש לי את הכוס המהבילה לא לפני שבוק לתוכו מטע סוכר. כאילו לא קרה כלום. כולנו, כל חברי השיעור, היינו שרויים בתדהמה. האדם היחיד שדיבר והתהלך בחופשיות היה ר' עזריאל, ואנו, עינינו נשואות לעברו, כמיחלים לשמוע שהכל חלום הוא.

**לצערנו,** חלום לא חלמנו, אך מחזה של גבורה עליאית, חווינו גם חווינו. ר' עזריאל פתח את גמרתו על השולחן שלפניו והתיישב על מקומו זקוף גו, בראש מורם, בעיניים נוצצות ופתח ואמר: "הרופאים נתנו לי שלשה חודשים, אבל אני אנצח. אני מבטיח לי ולכם, כי כל עוד נשמתי באפי, לא אחדל מלהגיע אל השיעור האהוב שלנו, שיעור הדף היומי. באש ובמים, בקור ובחום, תמיד, בכל מצב."

ר' עזריאל סיים את דבריו והורה באצבעו על השורה שבה עזרנו בשיעור האחרון, כאומר, "הבה נתחיל ללמוד, אין זמן". "אותו יום" מספר הרב מגיד השיעור, "הרגשנו כי אנו נמצאים במעמד של קידוש ה' נשגב, שמעטים כדוגמתו.

**קולו** של מגיד השיעור נשנק, ובעיניים דומעות הוא מספר ברגש ובחום, כי מאז אותו מעמד, שאותו לא ישכח לעולם, כבר חלפו **ח מ ש** שנים ור' עזריאל עדיין מגיע אל השיעור. חלוש, מיוסר, דואב וכואב. גופו רצוף, פניו חיוורות, גוו כפוף, אבל עיניו נוצצות כבאותו רגע שבו הכריז, כי עד יום מותו ידבק בשיעור הדף היומי.

**אי** אפשר לתאר את שמחתו של ר' עזריאל בסימונו של כל שיעור בדף היומי, כאשר הוא מודה ומשבח את הקב"ה שיזכה אותו להשתתף בשיעור נוסף ולהמשיך בקביעת עיתים לתורה.

**כאשר** אנו רואים מסירות נפש בדרגה גבוהה כזו לקביעות בלימוד הדף היומי, עלינו ללמוד לקח מכך, סיים הרב מגיד השיעור, להודות להש"ת על כל הטוב אשר גמלנו ולהשתמש בכוחות אלו להתחזקות בקביעת עיתים לתורה, מתוך נחת בריאות ואושר. אמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

### ברכת התורה, העורך

### פנינים

דף יב/א מתוך שהותרה

### מתוך - דבר הלכה

מספרים, שבעת שנפטר החתם סופר זצ"ל, עסק הוא ותלמידיו בסוגייה "מתוך" [בביצה ב/א]. המליצו על כך: "אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה" (שיחת חולין של תלמידי חכמים).

דף טו/ב ואל תעצבו

### חלוקת העולמות

החיד"א כותב בדרך דרוש לבאר את דברי עזרא: הן יעקב ועשו חלקו ביניהם את העולמות, יעקב נטל את העולם הבא ועשו את העולם הזה. "אל



אחר שנכחנו כי שונים שני הכללים ביסודם ואין ביניהם קשר, שומה עלינו להסיק, כי סברה, טעם ומקור אחרים ניצבים מאחורי הכלל "הואיל והותרה לצורך" - הותרה שלא לצורך".

אכן, מדברי הראשונים אנו למדים כי כך הוא טעמו של דבר:

רמב"ן (ויקרא כג/ז): עומד על שינוי משמעותי בלשון התורה. לגבי איסור עשיית מלאכה בשבת נאמר (ויקרא כג/א): "וביום השביעי... כל מלאכה לא תעשו". ואילו לגבי איסור עשיית מלאכה ביום טוב נאמר (ויקרא כג/ז ועוד), "כל מלאכת עבודה לא תעשו". מהי "מלאכה" ומהי "מלאכת עבודה"? **מלאכה, ומלאכת "עבודה"**: ובכן, הרי חז"ל קבעו אלו מלאכות מותר לעשות כדי להכין אוכל, ואלו מלאכות אסור לעשות. רמב"ן קובע כי כל מלאכה שהותר לעשותה כדי להכין אוכל, אינה מוגדרת "מלאכת עבודה" אלא "מלאכת הנאה" ומפני כך הורו חכמים כי מותר לעשותה לצורך "אוכל נפש".

מעתה, ברור ומובן, כי רק סימן הוא הדבר; "מתוך שהותרה לצורך" - מלאכה שהותרה לצורך אוכל נפש, אות וסימן הוא כי אינה "מלאכת עבודה", ולפיכך "הותרה גם שלא לצורך" לפי הסבר זה הדין נותן, כי גם ללא כל צורך לא יהא איסור בעשיית מלאכת אוכל נפש, ואילו בעלי התוספות בסוגייתנו ביארו, כי מלאכה שאין בה "צורך קצת" לכל הפחות, אין לעשותה ביום טוב. ועיין חתם סופר בסוגייתנו, וראה בספר מנחת אשר עה"ת שמות סי' י"ט].

## מלחמתם של גדולי ישראל לשימור יו"ט שני במתכונתו

בגליון הקודם התחקינו אחר שורשיו של יום טוב שני, שהחל כתקנת חכמים שכל אדם המסתפק מתי חל יום טוב ינהג שני ימים טובים, והסתיים בהכרזת חכמים כי חובה הדבר לכל הציבור הנמצא בגולה. במאמר הנוכחי נמשיך לעסוק בנושא זה מזווית ראייה יהודית היסטורית. במהלך הדורות התנהלו פולמוסים קשים על אודות תקפו של יום טוב שני של גלויות. כתות שונות וחוגים שונים מן המבקשים להתפשר בחוקי התורה ומצוותיה, חפצו לעקור את יום טוב שני באמתלאות שונות, ומפני כך גדולי הדורות חגרו חרבם במתנם לעמוד כחומה בצורה נגד ביטולו.

**הכח ביד חכמים לתקן ולגזור**: כבר בתקופת הגאונים נזקקו רבי סעדיה גאון ובנו, רב האי גאון, לעסוק בדבר, כנגד טענות ומענות שהועלו, כיצד אפשר להוסיף ימים טובים על הכתוב בתורה. הם ביארו להמון העם, כי נמסר כח לחכמים לתקן ולגזור, וציוונו הבורא יתברך לשמוע לתקנותיהם ולגזירותיהם ואין אפשרות לבטלו.

לאחר תקופת הגאונים, במאתיים השנים הראשונות של תקופת הראשונים לא היו עימותים או דיונים בנושא, לכל הפחות בכתובים אין להם זכר, אך כחלוף מאתיים שנה אלו כבר נזקק רבי דוד ניטו, מחכמי לונדון ומחבר הספר כוזרי שני, ליטול את עטו ולהקדיש מאמרים לנושא מפני מערערים שונים שקמו והתעוררו (ראה בחינת הקבלה).

**לוחות השנה המופצים בכל אתר**: חלפו שנים, ההשכלה והרפורמה החלו פושים בגרמניה וממנה החוצה, והטענה שנשמעה היא כי כיום כבר אין כל חשש שמאן דהוא לא יידע מתי חל יום טוב, שהרי לוחות השנה מודפסים ומופצים בכל אתר ובכל מקום, ובעקבות כך גדולי הדור נאלצו לעמוד כנגד יוזמות שבעבר איש לא העלה על דעתו להציען.

**"ביטול" יום טוב שני**: בשנת תקצ"ג נעשה מעשה ובמחוז אחד בגרמניה ביטל רב 'מתקדם', בשם יוסף פרידלנדר, את קיום יום טוב שני. הדבר עורר פולמוס זוטא, אך לא יותר, בעצת רבי שמואל לנדא, רבה של פראג, שלא לעורר קולות וברקים, כדי שלא לייחס חשיבות מרובה לאותו רב (ראה על כך מכתבי ר"ש לנדא ורצ"ה לערן לחתם סופר, באגרות סופרים עמודים 66-67).

מגמה זו, לבטל את יום טוב שני, נתחזקה בגרמניה בחוגים שצעדו לקראת הרפורמה, מה שהפך בסופו של דבר לתנועה הרפורמית הקיימת עד ימינו, בהם לחמו הגרש"ר הירש וגדולים נוספים. אף באנגליה, בשנים ת"ר ואילך, היו רבים מן 'המתקדמים' שקראו לביטול יום טוב שני, בהם לחם רבי נתן אדלר בעל נתינה לגר, ועוד.

באותן שנים נתחבר חיבור מיוחד בשם חזון למועד, מרבי ישראל דוד מרגליות יפה, מתלמידי החתם סופר ומרבני הונגריה, בו לחם מלחמת ה' והאריך בהסברים כי אין לזוז מתקנת יום טוב שני. בין הדברים הוא מביא שמועה מרבו החתם סופר, כי לעתיד לבוא יתחדש שוב ה"ספיקא דיומא", לכשינתקדשו ראשי החדשים על ידי הראייה, ואין מן הדין לבטל את היום טוב בימים אלה שבינתיים, עד שיבנה המקדש (חזון למועד, דף ז/א).

**הפולמוס באיטליה**: הפולמוס, בהא הידיעה, התעורר מאוחר יותר בשנת תרנ"ד, מאיטליה אל שאר תפוצות ישראל. שני רבני מנטובה, רבי מרדכי הלוי מרטרה ורבי שלמה ניסים, כתבו מכתב לעשרות רבנים ופוסקים ברחבי העולם ובו תינו את צרתם.

תעצבו" שאתם נהנים מעולמו של עשו, שאינו שלנו, שהרי השמים והארץ עומדים בזכות התורה בלבד, כנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". מעתה, אלמלא אתם לא היה קיים העולם, ודאי רשאים אתם לאכול ממנו, כאדם המציל חפץ מפי האריה או מן הדליקה.

דף טו/ב לוו עלי

### "לוו" - רמז לשמו של הקב"ה

כאן נרמז אחד משמותיו של הקב"ה - "לוו". לכך מרמזת הגמרא, כי בכח שם "לוו" תקויים הברכה (בן יהודע).

דף טו/ב לוו עלי

### לוו עלי - לא עבור תאוות האכילה

יש לדקדק בדברי הגמרא, "לוו עלי"; הבטחה זו תתקיים במוציא מעות כדי לכבד את אלוקיו, ועורך סעודת שבת מלווה בשירות ותשבחות לקב"ה. אך המוציא מעות כדי להגשים את תאוות האכילה, לא יזכה לברכה זו (שער בת רבים, מובא בליקוטי בתר ליקוטי עמוד קפ"ה)

דף טו/ב לוו עלי

### הברכה רמוזה בפסוק

ברכה זו רמוזה בפסוק (איוב לא/יא) "פעל אדם ישלם לו". "פועל" ראשי תיבות לוו עלי ואני פורע, וזו כוונת הפסוק, "פועל אדם ישלם לו".... (חיד"א).

## לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק ישראל קנופף** ז"ל

בהרה"ח ר' יונה צבי הלוי ז"ל  
נלב"ע י"א בניסן תש"ס

### תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שרגא פייבל** ז"ל

ב"ר יצחק אייזיק ז"ל נלב"ע ח' בניסן תשס"ד

### תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **יצחק גולדשטיין** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע ו' בניסן תשמ"ה

### תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חווה לאה פריימן** ע"ה

ב"ר דב ז"ל נלב"ע ח' בניסן תשס"ז

### תנצב"ה

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק מן** ז"ל

ב"ר משה רפאל ז"ל נלב"ע י"א בניסן תשנ"ו

### תנצב"ה

הונצח ע"י מרת **גאולה מן** תחי



**הסוחרים מבקשים לבטל יו"ט שני בגלל הרכבות:** הם מספרים, כי סוחרי עירם פנו אליהם בתקיפות שיתירו להם לפתוח את מסחרם ביום טוב שני של גלויות, כיון ש"אין רוב הציבור יכול לעמוד בו", מאחר שנשתנו העיתים ו"נתקרבו המקומות והאיים הרחוקים על דרכי הברזל ופלדות הרכב [רכבות] ותחבולת הטלגרפיה [טלגרף] המביאות כרגע הבשורות מכמה מאות פרסאות וצריכות תשובה מיד באותו הפרק". לאמר, התפתחות הקומוניקציה בין ערים ומדינות מחייבת מסחר רציף ובלתי פוסק, וכל יום נוסף של העדר עבודה כרוך בהפסד גדול. אי לכך באו אלה בתואנה כי יבטלו להם את יום טוב שני של גלויות, שטעמו וסיבתו כבר אינם שייכים בזמננו.

הרבנים הנ"ל לא אבו זאת, אולם מסרו לציבור העיקש כי יעבירו את שאלתם אל "הרבנים הרמים והנשיאים וראשי מתיבתא אשר במקהלות הקדושות אשר בירושלים חברון, טבריה וצפת תוב"ב ואל ראשי זקני ישראל העומדים על התורה ועל העבודה בקהלות הגדולות והמפורסמות אשר באירופה". בעקבות הצעה זו התרצו בעלי הבתים והסוחרים לדחות את פתיחת החנויות ביום טוב שני של סוכות, ולהמתין לתשובת גדולי ישראל. במכתב שנשלח בחודש טבת תרנ"ד, שוטחים רבני מנטובה את בקשתם, כי יענו רבני ישראל את תשובתם עוד לפני פסח המתקרב.

תשובות רבות נתפרסמו בעניין.

רבי גרשום תנחום ממינסק השיב, כי יום טוב שני הוא תקנה גמורה של חכמים החמורה ממנהג רגיל, והוא חמור מהזמן בו נהג מצד ספיקא דיומא, שכן עתה עונשו נידוי, כמזלזל בדברי חכמים (שו"ת אילנא דחייא דף ג/א).

אחת מטענותיהם של סוחרי העיר היתה, כי לוח השנה שנתקן על ידי הלל כבר נתפרסם באלף אלפי ספרים, ומי הוא זה שאי פעם עלול למצוא עצמו בלא ידיעה מדוייקת מתי חל יום טוב?

**סיפורו האישי של הרד"ל:** רבי דוד לוריא, הרד"ל, השיב להם, כי גם בזמננו יתכן שיהיה אדם באסיה או באפריקה שיהא שרוי בלא לוח, ולפיכך עדיין יש לנהוג ימים טובים של גלויות. אני עצמי, הוא מספר, נעצרתי בעקבות עלילות שוא במבצר סמוך לפטרבורג, והייתי שרוי בלא לוח, בשנת תקצ"ח. באותה שנה הצלחתי לסדר לוח, ובחשדי ה' "שרי הממשלה הרמה אוהבי אמת" מצאו כי עלילת שווא היא והוציאוני לחפשי. אילו היה עלי להשאר שנה נוספת כבר הייתי שרוי במבוכה רבה.

**התלות של גולת ישראל בירושלים:** רבי דוד מוסיף שבכך שנוהגים שני ימים טובים בחוצה לארץ, כמו בתקופה בה קידשו את החודש בירושלים על פי ראיית הירח, ממחשים את התלות של הגולה בירושלים. נמצא שעניין יום טוב שני הוא המחזיק את האמונה והגאולה העתידה ובציפיה לשובנו לציון בית חיינו (שו"ת הרד"ל דפים יט/ב-כא/ב).

גדולי תורה רבים מכל העדות והארצות, ידועים ושאינם ידועים, חיוו דעתם בשאלה זו. מאמציהם נשאו פרי ולפחות בשאר תפוצות ישראל לא נפרצה הפרצה, ויום זה נחוג כדת וכדין בכל מקום. המבוכה ואי הידיעה הברורה בדבר תקפו של יום טוב שני של גלויות, הגיעה עיתים גם לחוגים שלא ערערו על עצם שמירתו והנהגתו.

בשנת תקצ"א אירע מעשה בעירה ברודי שבמזרח גליציה. ביום טוב שני של חג השבועות נטה למות אחד מבני הקהילה. נוסף על הצער ועוגמת הנפש שבמחלתו הקשה, עמדה ברקע צרתה המתקרבת ובאה של רעייתו, לפי שבני הזוג היו חשוכי ילדים, ואם ימות בעלה היא תאלץ להזדקק לאחיו של בעלה שייבמה. הלה התגורר בעיר רומי, ובימים ההם לא היתה לה כל אפשרות להגיע עדין והיא עלולה להשאר עגונה כל ימי חייה.

הפתרון היחידי שעמד על הפרק היה, שיכתבו גט כריתות בעיצומו של יום טוב, הבעל יגרש את אשתו והיא לא תזדקק לייבום. אחד מרבני העיר חשב להתיר את הדבר, שהרי סוף סוף בגמרתנו מבואר, כי "יום טוב שני לגבי מת - כחול שוויהו רבנן", היינו: לגבי הטיפול בקבורת מת, דינו של יום טוב שני כיום חול.

אך רבי שלמה קלוגר אסרו בתוקף וכתב, כי "דברי הרב המתיר אינם כדאי אף להעלות על ספר", אולם בכל זאת הוא ביקש מהחתם סופר לחוות את דעתו בעניין. החתם סופר מאריך בתשובתו ומצדיק את פסקו של הגר"ש קלוגר, תוך שהוא מציין כי "בעוונותינו הרבים פריצי עמנו... שוחקים על יום טוב שני כי מנהג בעלמא הוא", אך לדעתו הוא מעוגן בדיון תורה, מפני שקבלת הדורות דינה כנדר! (שו"ת חתם סופר או"ח סי' קמ"ה).

דף טז/א מזונותיו של אדם קצובים... והוצאת בניו לתלמוד תורה

### המלמד של האדמו"ר מגור זצ"ל

האדמו"ר מגור זצ"ל, בעל פני מנחם, סיפר, כי בילדותו היה אביו, האדמו"ר בעל אמרי אמת שולח איתו בכל ראש חודש מעות כדי שימסרן למלמד שלו בתלמוד תורה. המלמד שראה כפחיתות כבוד לקבל כסף מהאדמו"ר מגור, שלח את הכסף חזרה עם הילד.

אמר האמרי אמת לבנו: לך אמור לו למלמד, שבכגון זה כופין על מידת סדום! והסביר: הרי מבואר בסוגייתינו שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה חוץ מהוצאות בניו לתלמוד תורה, נמצא, איפוא, שכשאני נותן כסף למלמד, הרי הוא נהנה ואני אינני חסר, והרי קיימא לן (ראה רמב"ם שכנים פ"ז ה"ח) "זה נהנה וזה לא חסר כופין על מידת סדום"... (שו"ת משנה הלכות, ח"י סימן קנ"ט).

דף טז/א הנותן פת תינוק צריך להודיע לאמו

### חובה להודיע לאם

לרבינו הגאון רבי יעקב מליסא זצ"ל, בעל נתיבות המשפט, היתה בת בשם חיה, שהיתה אמם של החסד לאברהם - רבי אברהם תאומים, ושל רבי אפרים מקריסנופאל.

**מעשה** ובעל ישועות יעקב מלבוב המליץ על אחד מבניו למשרת רבנות חשובה שהיתה כרוכה בה פרנסה רבה. האם נסעה אליו להודות לו על כך, וכה אמרה לו: הרי חז"ל אמרו, ש"הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו". כיוון שכבוד תורתו נתן פת לבני, עליו להודיעני, וכיוון שאין זה מן הנימוס שיבוא אצלי, על כן באתי אליו... (שיחת חולין של תלמידי חכמים).

דף טז/א נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת

### המניין - עם הנשמות היתירות

שבת אחת, מחולל ומייסד "הדף היומי", הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, נזדמן לישיבה פלונית, ודרש מפי ראש הישיבה על מניין התלמידים. הלה נקב במספר שהיה מוגזם מאד לדעתו של רבי מאיר. הגיב ואמר מיד: "ודאי כוונת מר עם הנשמות היתירות..." (הוא היה אומר).

## "התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

**בדרך, בבית, בעבודה,  
24 שעות ביממה  
מתחברים לשיעור  
המרתק**

להאזנה חייגו:

**073-2951342**

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

